

Analyse

8. juni 2018

De globaliseringsramte og de anfægtede

Af Regitze Wandsøe-Isaksen, Kristine Vasiljeva og Frederik Degn Pedersen

I lighed med mange andre lande har Danmark gennem de seneste 20 år oplevet en intensiveret globalisering i form af stigende konkurrence fra importerede varer, udflytning af arbejdspladser til andre lande, større tilstrømning af mennesker og arbejdskraft udefra og øget automatisering, men også bedre afsætningsmuligheder og billigere varer i butikkerne. Samtidig er der i Danmark gennemført omfattende strukturreformer med senere tilbagetrækning, kortere dagpengeperiode, begrænsninger af kontanthjælp og førtidspension mv. Disse udviklinger har indebåret visse fordele for danskerne, en del er også blevet negativt påvirket fx ved at have mistet deres job. Nogle er anfægtede i det, at de føler, at de har fået en unfair andel af den økonomiske udvikling. Nogle oplever, at tilstrømningen af flygtninge gør Danmark til et værre sted at bo. Men hvem er disse mennesker? Og er de globaliseringsramte også dem, der føler sig anfægtet? Dette har vi i det følgende undersøgt vha. af en spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion for Kraka-Deloitte.

- 8 pct. af danskerne føler, at de har fået en meget unfair andel af den økonomiske fremgang i Danmark siden år 2000. Denne gruppe kalder vi "de økonomisk anfægtede". Flere blandt de økonomisk anfægtede er uden for arbejdsmarkedet end for befolkningen generelt og de økonomisk anfægtede arbejder oftere end andre danskere inden for social- og sundhedsvæsenet. De stemmer i højere grad på Enhedslisten og i lavere grad på Venstre end danskere generelt. De økonomisk anfægtede afviger derudover fra befolkningen som helhed ift. deres holdning til de seneste års arbejdsmarkedsreformer, som er signifikant mere negativ end for befolkningen som helhed.
- 12 pct. af danskerne mener, at folk, der får asyl og familiesammenføring i Danmark, gør Danmark til et meget værre sted at bo. Denne gruppe kalder vi de "værdipolitisk anfægtede". Disse personer har nogenlunde samme erhvervstilknytning og branchefordeling som befolkningen som helhed. Deres overordnede holdning til indvandring er, som forventet, signifikant mere negativ ift. alle aspekter af indvandring end befolkningen som helhed – og markant flere af dem stemmer på Dansk Folkeparti.
- 18 pct. af danskerne mener selv, at de er blevet arbejdsløse pga. automatisering, indvandring eller outsourcing inden for de seneste 10 år. Denne gruppe kalder vi de "globaliseringsramte". Denne gruppe afviger på mange punkter ikke fra befolkningen som helhed, men består i højere grad af mænd, stemmer i højere grad på Dansk Folkeparti, har i lavere grad en lang videregående uddannelse og er under 35 år.
- Sandsynligheden for at være anfægtet er større for personer, der mener, at de er blevet arbejdsløse pga. globaliseringen. Konkret er sandsynligheden for at være økonomisk anfægtet 10 pct. for de globaliseringsramte, når der er kontrolleret for forskel i baggrundskarakteristika – mod godt 6 pct. for resten af befolkningen. Tilsvarende er sandsynligheden for at være værdipolitisk anfægtet 17 pct. for de globaliseringsramte og godt 10 pct. for resten af befolkningen.
- Begge grupper af anfægtede og de globaliseringsramte er herudover signifikant mere EU-skeptiske end danskerne som helhed. Samlet set ville kun 33 pct. af alle danskerne stemme for, at Danmark skulle forlade EU, mens denne andel blandt de økonomisk og værdipolitisk anfægtede ligger på hhv. 59 og 69 pct. og 41 pct. af de globaliseringsramte.

Kontakt

Senioranalytiker
Regitze Wandsøe-Isaksen
Tlf. 3140 4252
E-mail reg@kraka.org

Ledende Økonom, PhD
Kristine Vasiljeva
Tlf. 2393 9327
E-mail kri@kraka.org

Internationale reaktioner på globalisering

Stigende globalisering har betydet, at nogle folk mister deres job som følge af den teknologiske udvikling, indvandring, eller til importkonkurrence. Dette kan være årsagen til, at man i Europa har set en øget opbakning til protestpartier, at briterne valgte at melde sig ud af EU, og at Trump blev valgt i USA.

Negative effekter af globaliseringen

Globalisering og automatisering har en række negative effekter for udvalgte personer. Fx viser Vasiljeva og Kornbek (2018), at en stigning i indvandringsandelen på den enkeltes arbejdsplads betyder lønnedgang og en stigning i arbejdsløsheden for nogle faglærte og lavt uddannede. Tilsvarende finder Andersen m.fl. (2018), at køb af industrirobotter fører til en lønnedgang og en stigning i arbejdsløsheden for udvalgte grupper.

Ændrede forhold i Danmark

Samtidigt med, at globaliseringen er pågaaet, er der i Danmark indført en lang række arbejdsmarkedsreformer som fx tilbagetrækningsaftalen, dagpengereformen, kontanthjælpsreformen og førtidspensionsreformen. Herudover er der inden for de seneste år kommet en markant stigning i gruppen af asylmodtagere og familiesammenførte.¹

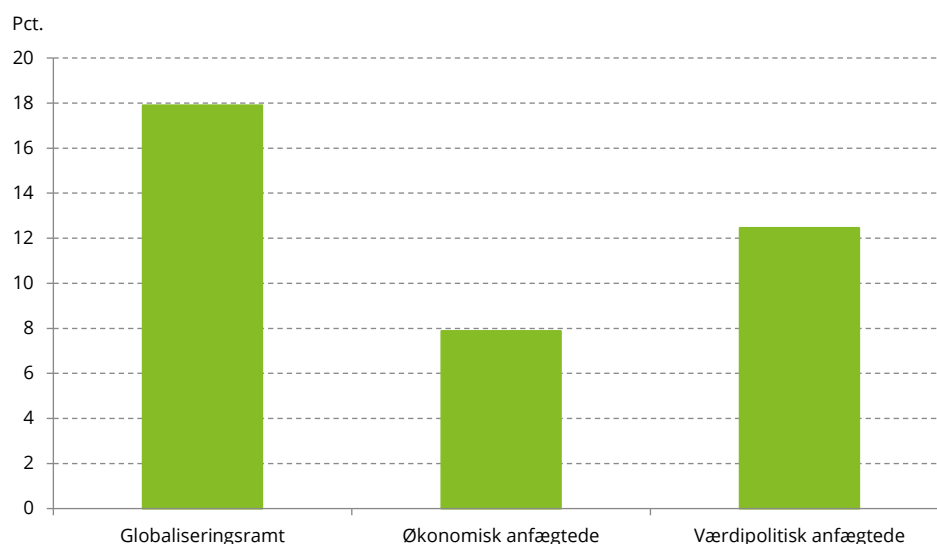
Definition af anfægtede og globaliseringsramte

I det følgende ser vi på danskernes opfattelse af udviklingen med fokus på tre grupper: De økonomisk anfægtede, de værdipolitisk anfægtede og de globaliseringsramte. Den første gruppe består af personer, som mener, at de ikke har fået deres fair andel af den økonomiske fremgang. Denne gruppe kalder vi de "økonomisk anfægtede". Anden gruppe er personer, der mener, at asylmodtagere eller familiesammenførte gør Danmark til et meget værre sted at bo. Denne gruppe kalder vi de "værdipolitisk anfægtede".² Herefter ser vi på personer, der ifølge dem selv inden for de seneste 10 år har mistet deres job pga. globaliseringen. Denne gruppe kalder vi de "globaliseringsramte".³

Andel danskere i hver af grupperne

De økonomisk anfægtede udgør 8 pct. af danskerne, de værdipolitisk anfægtede 12 pct. og de globaliseringsramte udgør 18 pct. af danskerne, jf. Figur 1.

Figur 1 Andel af danskerne der er globaliseringsramt eller anfægtet



Anm.: Resultaterne er baseret på en undersøgelse bestående af 3.074 respondenter, som er repræsentativ på køn, alder, partivalg ved folketingsvalget i 2015, uddannelse og landsdel.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

¹ Se Figur 15 i Bilag.

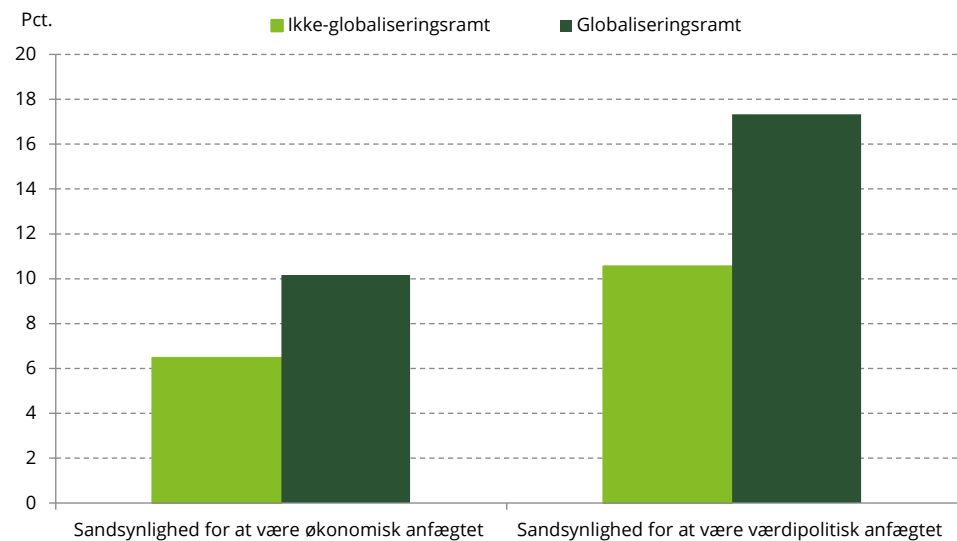
² Se fordelingen af besvarelserne af hhv. hvor fair en andel folk mener, at de har fået af den økonomiske udvikling og i hvor høj grad de mener, at asylmodtagere og familiesammenførte gør Danmark til et værre sted at bo i Figur 16 i Bilag.

³ Dette er defineret ud fra, om folk har svaret "ja" til, at de inden for de sidste 10 år har været arbejdsløse eller arbejdssøgende, hvor arbejdsløsheden skyldtes, at de enten blev erstattet med udenlandsk arbejdskraft, deres arbejde blev automatiseret eller en del eller hele produktionen på deres arbejdsplads blev flyttet til udlandet.

Ssh. for at være "anfægtet", hvis man er "globaliseringsramt"

Man vil umiddelbart forvente, at personer, der mener, at de er blevet arbejdsløse pga. globaliseringen, har en større sandsynlighed for at være økonomisk anfægtet, da de i højere grad end andre danskere vil have taget nogle af de økonomiske tilpasninger ved globalisering.⁴ Herudover forventes de globaliseringsramte i højere grad at være værdipolitisk anfægtet, bl.a. fordi nogle af de globaliseringsramte vil have mistet deres job pga. indvandring. Når man kontrollerer for forskelle i baggrundskarakteristika mellem personer, der mener, at de har mistet deres job pga. globaliseringen og andre danskere, ses, som forventet, at der blandt de globaliseringsramte er en større andel, der er hhv. værdipolitisk anfægtede og økonomisk anfægtede sammenlignet med resten af befolkningen, jf. Figur 2. Særligt bemærkelsesværdigt er det, at de globaliseringsramte har en markant større sandsynlighed for at være værdipolitisk anfægtet. Udover, at de kan have mistet deres job til indvandring, kan det også skyldes, at de i forvejen var negativt stemt over for indvandring – og såfremt de mister deres job, kan deres forklaring herpå være, at det skyldes indvandring, uanset hvad den faktiske årsag er.⁵

Figur 2 Sandsynligheden for at være anfægtet



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. Sandsynlighederne er beregnet ud fra en lineær sandsynlighedsmodel – hvor personernes karakteristika er sat til populationsgennemsnittet for begge grupper.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

1. Hvem er de anfægtede?

De økonomisk anfægtede er i højere grad uden for arb.mkt. ...

De økonomisk anfægtede, der føler, at den økonomiske udvikling er gået deres næse forbi, er i højere grad end befolkningen som helhed uden for arbejdsmarkedet, jf. Figur 3.⁶ En af forklaringerne herpå kan være de arbejdsmarkedsreformer, der er blevet indført inden for de seneste år – som bl.a. har betydet en kortere dagpengeperiode og lavere ydelser for udvalgte grupper. De økonomisk anfægtede kan således føle, at de har fået en unfair andel af den økonomiske udvikling dels, fordi de er blevet direkte påvirket af reformerne, eller fordi de har en løsere arbejdsmarkeds-tilknytning og således har lavere indkomst end andre i befolkningen. De værdipolitisk anfægtedes arbejdsmarkedstilknytning afviger ikke signifikant fra befolkningens som helhed.⁷

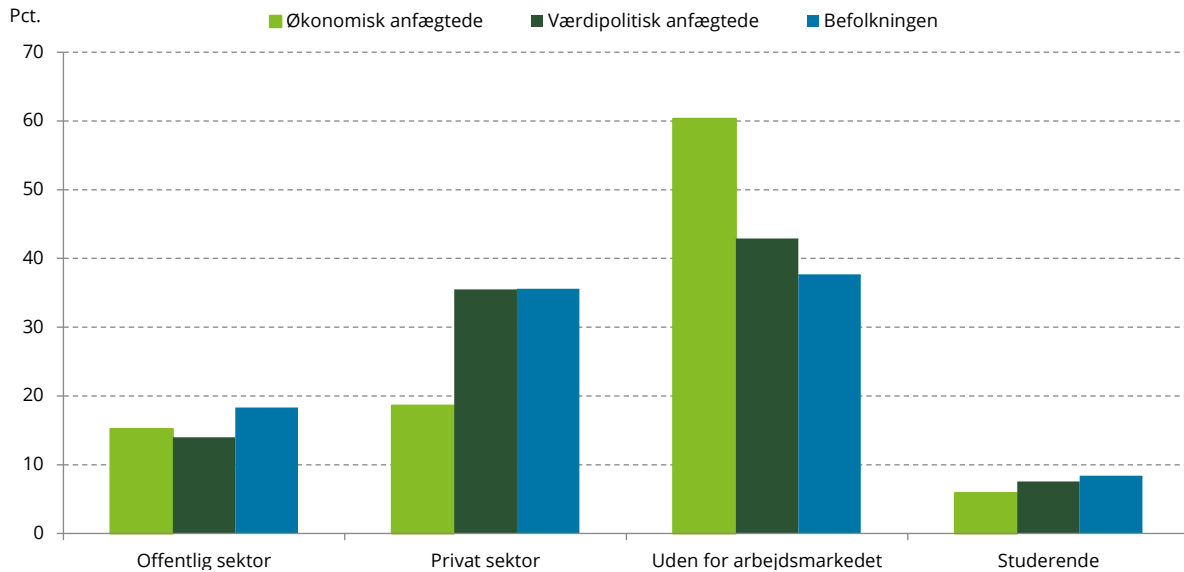
⁴ Se yderligere beskrivelse heraf i Vasiljeva og Kornbæk (2018).

⁵ Dette kaldes såkaldt motivated reasoning. Se yderligere beskrivelse af dette fænomen hos Leeper og Mullinix (2018).

⁶ Andelen af de økonomisk anfægtede, der er uden for arbejdsmarkedet, afviger signifikant fra befolkningen som helhed på et 5 pct. signifikansniveau.

⁷ Vurderingen er foretaget på et 5 pct. signifikansniveau.

Figur 3 Arbejdsmarkedstilknytning for de anfægtede



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. De fire kategorier er gensidigt udelukkende. "Uden for arbejdsmarkedet" inkluderer også arbejdsløse på dagpenge og personer, der aftjener værnepligt – men er eksklusivt studerende.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

... og arbejder i højere grad i social- og sundhedsvæsenet

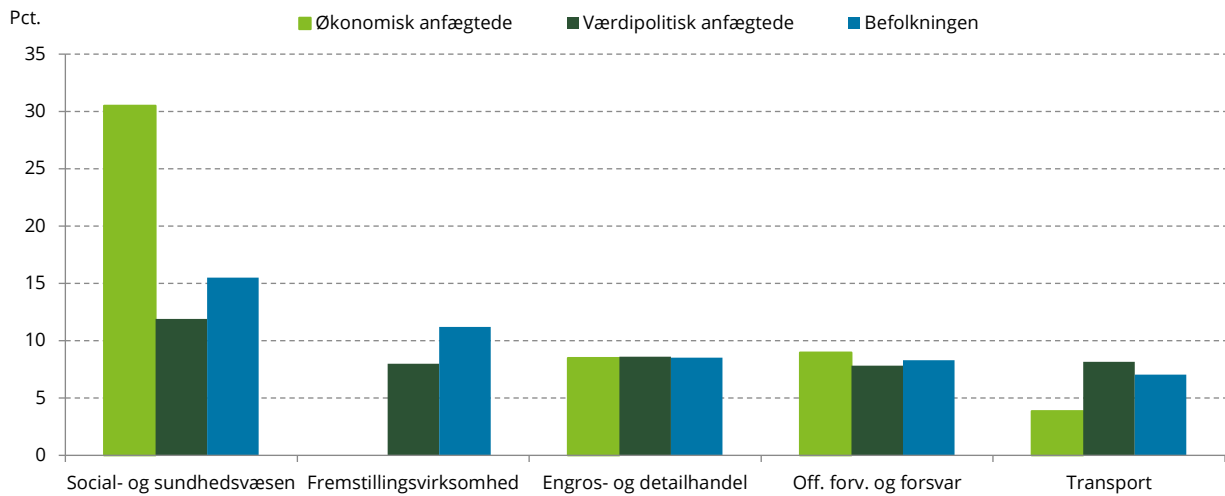
Går man et skridt dybere ift. de anfægtedes arbejdsmarkedstilknytning – ned på brancheniveau – ses, at de økonomisk anfægtede i højere grad arbejder i social- og sundhedsvæsenet end hele populationen gør, jf. Figur 4.⁸ Dette kan skyldes, at den enkelte føler, at væksten i midlerne til sundhedsvæsenet ikke står mål med udviklingen i efterspørgslen efter sundhedsydelser – og at den enkelte medarbejder i sundhedssektoren derfor har flere opgaver, der skal løses på den samme tid (se fx Bom, 2016).^{9,10} De værdipolitisk anfægtede har omvendt nogenlunde samme branchefordeling som befolkningen som helhed.

⁸ Krydset med uddannelse ses det, at personer, der både er økonomisk anfægtet og arbejder i sundhedssektoren, typisk ikke har en lang uddannelse – men primært erhvervsuddannelser, grundskole eller en kort- eller mellemlang videregående uddannelse.

⁹ Dette til trods for, at der siden år 2000 overordnet set har været en stigning i sundhedsudgifterne, se fx Sørensen (2010), Danske Regioner (2015) og Danmarks Statistik (2016).

¹⁰ Af de økonomisk anfægtede, der arbejder i social- og sundhedsvæsenet, er godt 83 pct. af dem kvinder og godt 95 pct. er offentligt ansat.

Figur 4 Branchefordeling på tværs af de anfægtede og hele populationen



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. Brancheandelen er kun beregnet for personer, der er i beskæftigelse. Figuren viser de fem største brancher for hele populationen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

De anfægtedes ligheder med bef. på bagkarakteristika

På andre socioøkonomiske, demografiske og geografiske forhold ligner de anfægtede den danske befolkning som helhed. De økonomisk anfægtedes aldersfordeling, kønsfordeling og hvor de bor i landet afviger således ikke markant fra befolkningens som helhed, jf. Figur 19, Figur 20 og Figur 22 i Bilag. Tilsvarende har gruppen af værdipolitisk anfægtede nogenlunde den samme alders- og indkomstfordeling som den danske befolkning som helhed, jf. Figur 19 og Figur 21 i Bilag.

... og hvor de afviger fra befolkningen som helhed

Imidlertid har en lavere andel af de økonomisk anfægtede en lang videregående uddannelse og flere har en lav indkomst, jf. Figur 18 og Figur 21 i Bilag. Ligeledes afviger de værdipolitisk anfægtede fra befolkningen som helhed på en række andre punkter. Bl.a. er der en højere andel mænd og en højere andel af personer med en erhvervsfaglig uddannelse end i befolkningen som helhed – og færre, der bor i København By, jf. Figur 18, Figur 20 og Figur 22 i Bilag.

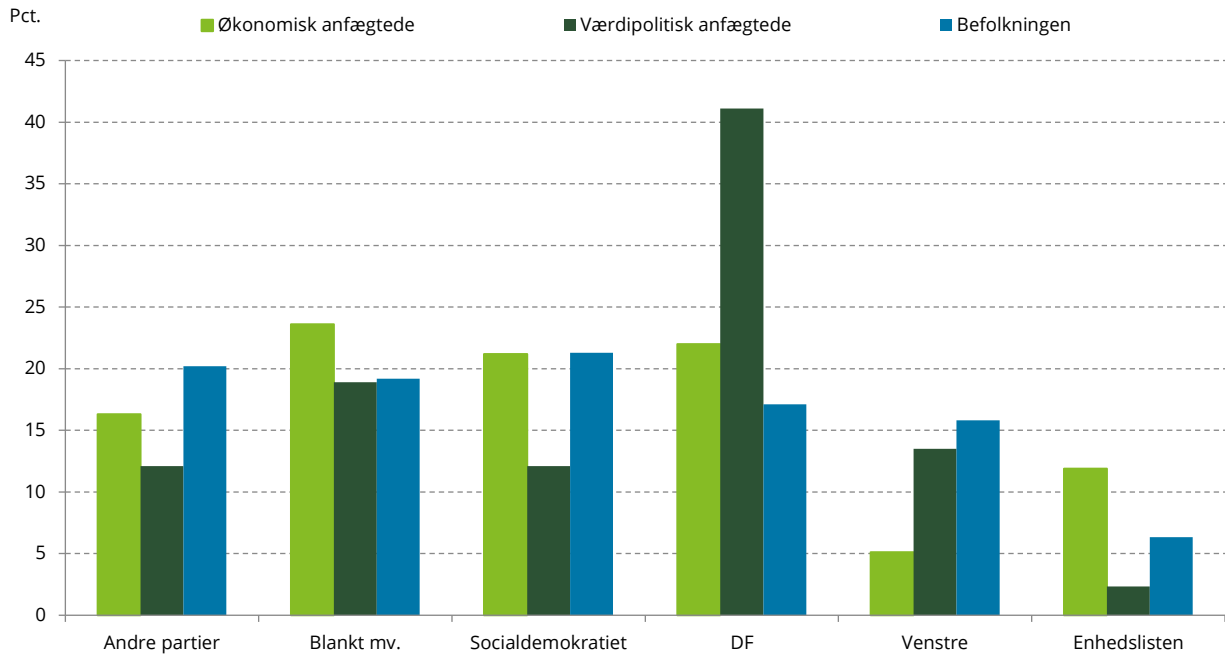
De anfægtedes stemmeadfærd afviger fra hele populationens

Ift. stemmeadfærd afviger særligt de værdipolitisk anfægtede fra hele den danske befolkning, jf. Figur 5. Konkret stemte mere end 40 pct. af de værdipolitisk anfægtede således på Dansk Folkeparti ved sidste folketingsvalg og kun 2 pct. på Enhedslisten.¹¹ De økonomisk anfægtede stemte i højere grad på Enhedslisten og i lavere grad på Venstre end populationen som helhed.¹²

¹¹ Forskellen er signifikant på et 5 pct. signifikansniveau.

¹² Forskellen er signifikant på et 5 pct. signifikansniveau.

Figur 5 Partipolitisk tilhørsforhold



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. "Andre" omfatter andre partier end de fire største. "Blankt mv." omfatter personer, der stemte blankt, ikke stemte eller ikke kan huske eller ikke vil svare.

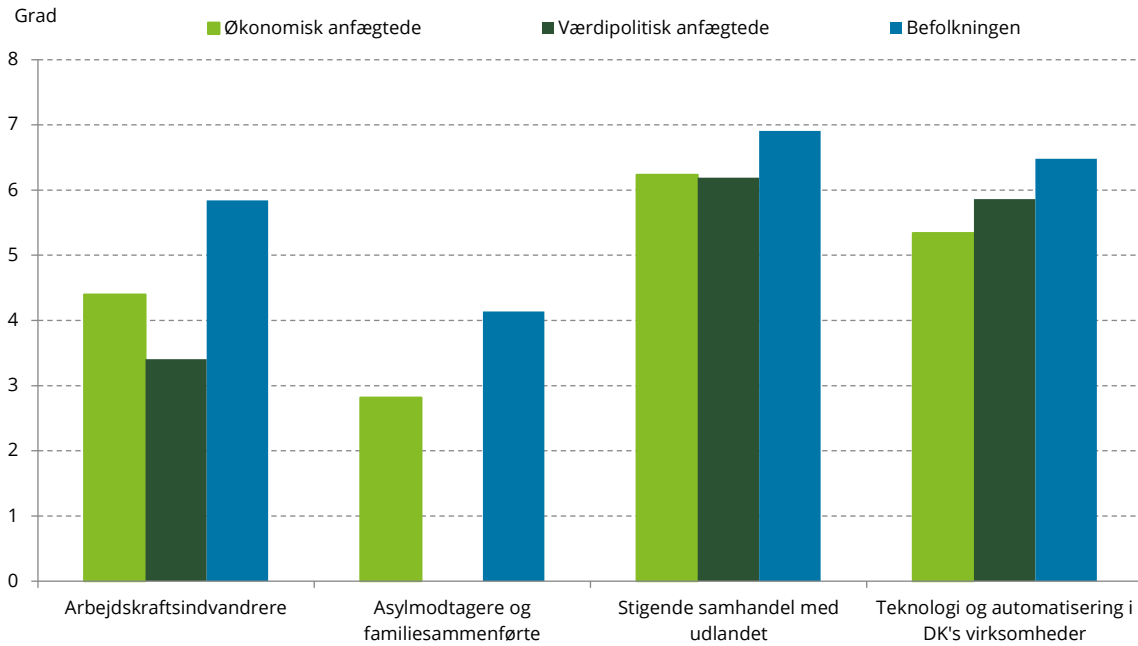
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

Vurdering af globaliseringens komponenter

De anfægtedes holdninger

På holdningssiden mener begge grupper anfægtede i lavere grad end befolkningen samlet set, at arbejdskraftindvandrere gør Danmark til et bedre sted, jf. Figur 6. Tilsvarende mener de økonomisk anfægtede, at asylmodtagere og familiesammenførte gør Danmark til et værre sted at bo - i højere grad end hele befolkningen - tilsvarende for de værdipolitisk anfægtede jf. definitionen af denne gruppe.

Figur 6 I hvor høj grad gør hver enkelt af globaliseringens komponenter Danmark til et bedre sted at bo?



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. Y-aksen viser, i hvor høj grad danskerne vurderer, at det enkelte forhold gør Danmark til meget værre eller meget bedre sted at bo, hvor 0 er "Et meget værre sted at bo" og 10 er "Et meget bedre sted at bo". "Ved ikke"-svar er ekskluderet.

Kilde: Spørgeskema foretaget af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

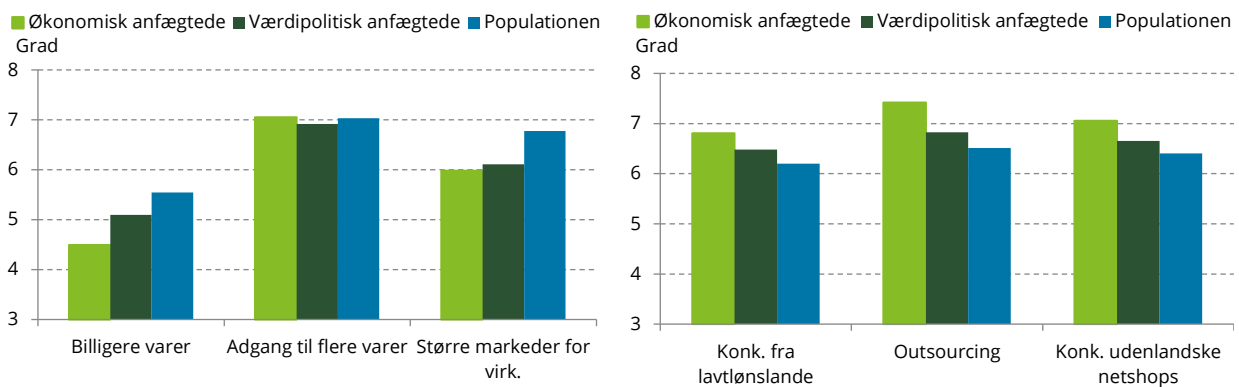
Næsten ingen forskel i opfattelsen af fordele og ulemper

De anfægtedes opfattelse af fordelene ved international handel er marginalt lavere – men ikke signifikant forskellige¹³ fra hele befolkningens opfattelse, jf. Figur 7 a). Heller ikke de anfægtedes opfattelser af ulemperne ved international handel er signifikant forskellige fra hele befolkningens opfattelse, jf. Figur 7 b).

Figur 7 Opfattelsen af fordelene og ulemperne for de anfægtede ved international handel

a) Fordele

b) Ulemper



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1.

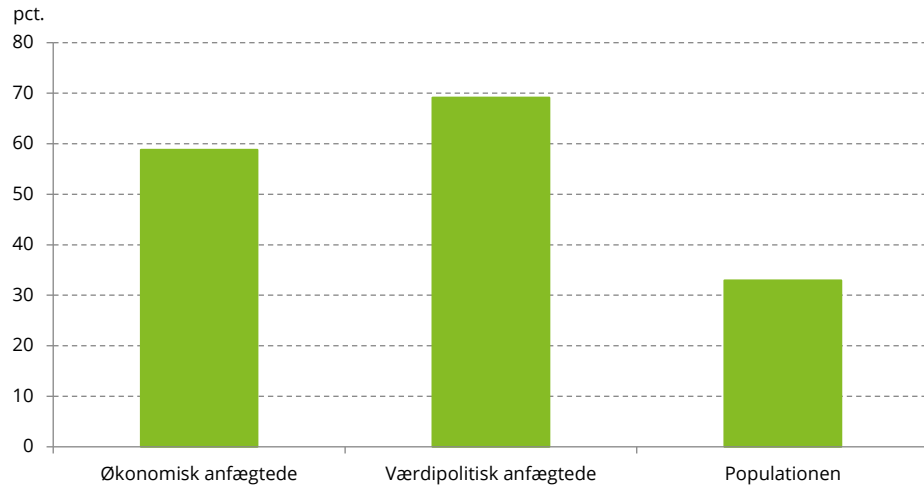
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

¹³ Kun de økonomisk anfægtedes holdning til i hvor høj grad billigere varer udgør en meget stor fordel er signifikant forskellig fra befolkningens opfattelse som helhed på et 5 pct. signifikansniveau.

De anfægtede er meget mere EU-skeptiske

Selvom de anfægtedes vurdering af gevinster og tab ved globalisering ikke adskiller sig fra hele befolkningens, er de anfægtede væsentligt mere EU-skeptiske end den danske befolkning som helhed, jf. Figur 8. Således ville hhv. 69 og 59 pct. af de hhv. værdipolitisk og økonomisk anfægtede stemme for, at Danmark skulle forlade EU, hvis der var folketingsvalg om dette nu – mod kun 33 pct. af danskerne som helhed.¹⁴

Figur 8 Andel af danskerne, der ville stemme for et "Dexit"



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. "Ved ikke" er ekskluderet. Inkluderes "Ved ikke"-besvarelser vil 28 pct. af danskerne som helhed stemme for, at Danmark skal forlade EU.

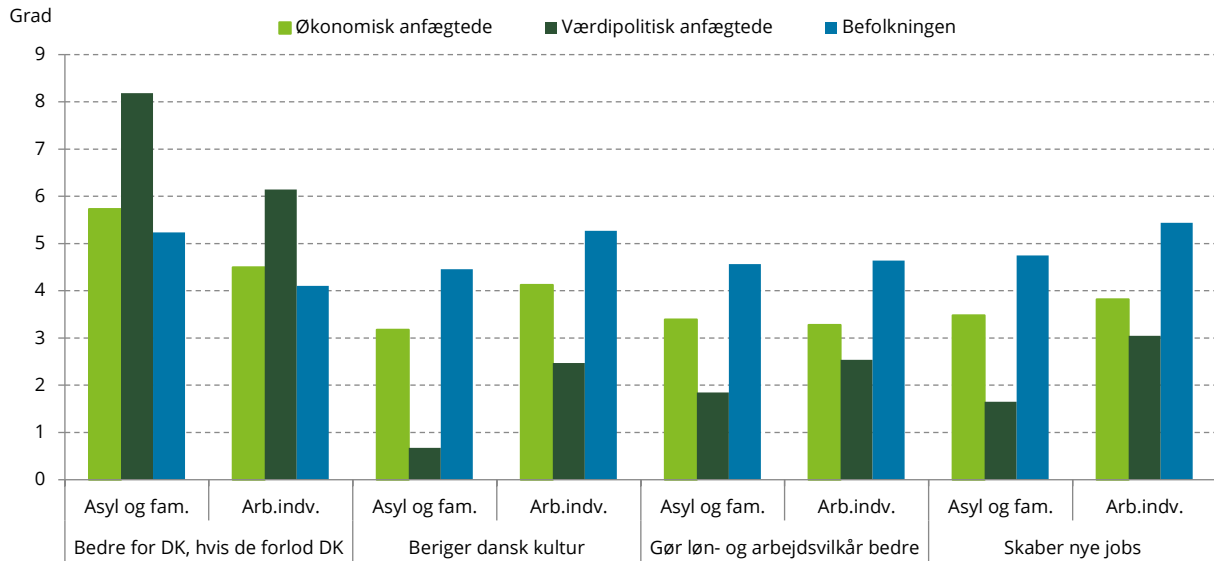
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

Holdning til indvandring

Forskellen i holdningerne til indvandrere mellem de værdipolitisk anfægtede og hele befolkningen er omvendt mere markant, jf. Figur 9. De værdipolitisk anfægtede er således i lavere grad positivt stemt over for såvel asylmodtagere, familiesammenførte som arbejdskraftsindvandrere især ift., om de beriger dansk kultur. De økonomisk anfægtedes holdning til indvandring afviger i lavere grad fra hele befolkningens, men er stadig mindre positiv.

¹⁴ Andre undersøgelser har ligeledes fundet nogenlunde samme resultat efter Brexit – og at opbakningen til Danmarks medlemskab af EU er vokset markant siden Brexit (Ryborg, 2018).

Figur 9 Holdning til indvandring



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1.

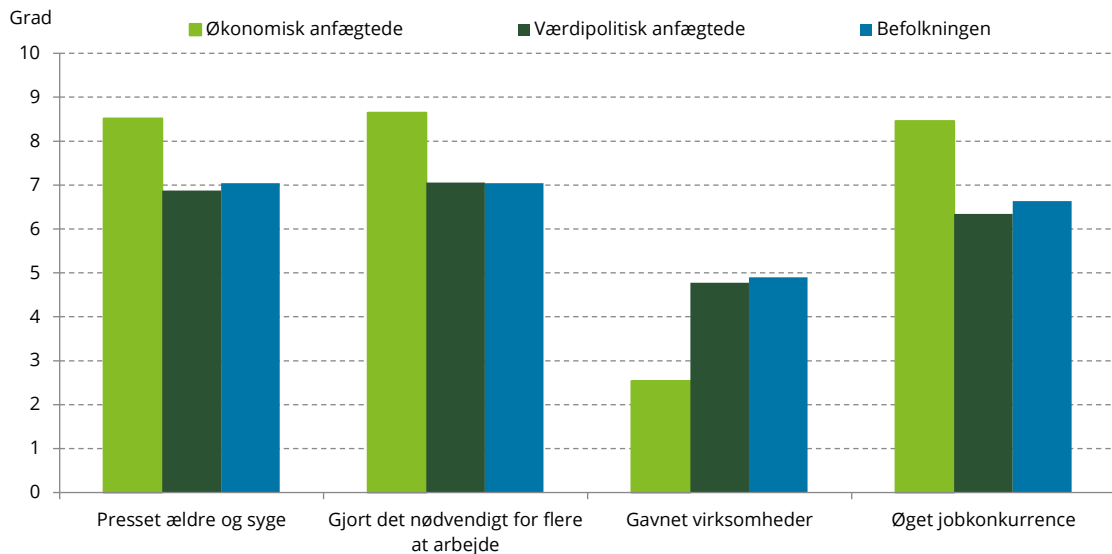
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

Mere negativ opfattelse af reformerne

Holdning til de seneste års arbejdsmarkedsreformer

De økonomisk anfægtede mener i signifikant højere grad end hele befolkningen, at arbejdsmarkedsreformerne over de senere år bl.a. har presset ældre og syge til at arbejde, og har øget jobkonkurrencen, jf. Figur 10. Omvendt mener de i markant lavere grad, at reformerne har gavnet virksomhederne. De værdipolitisk anfægtedes holdning til reformerne afviger ikke signifikant fra hele befolkningens.¹⁵

Figur 10 Deres holdning til reformerne på arbejdsmarkedet inden for de seneste årtier



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. Skalaen går fra 0 til 10, hvor 0 er "Meget lav grad" og 10 er "Meget høj grad".

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

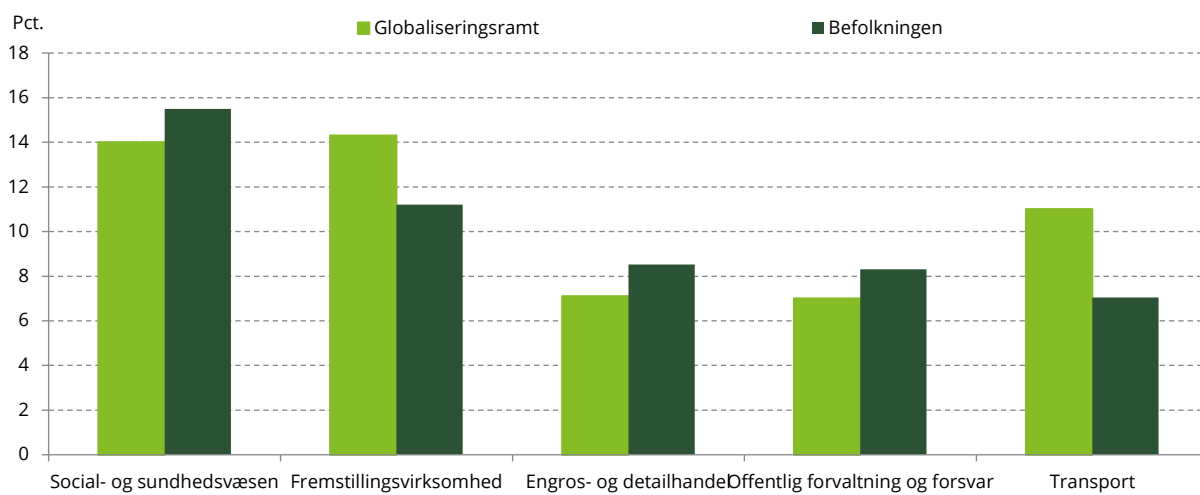
¹⁵ På et 5 pct. signifikansniveau.

2. Hvem er de globaliseringsramte?

Fordeling på brancher

De globaliseringsramte arbejder umiddelbart i højere grad i fremstillingssektoren og inden for transport end befolkningen som helhed, jf. Figur 11 – forskellene kan dog ikke statistisk skelnes fra nul.¹⁶

Figur 11 Branchefordeling på tværs af de globaliseringsramte og hele populationen



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. Brancheandelen er kun beregnet for personer, der er i beskæftigelse. De fem største brancher er beregnet ud fra, hvad der er de største brancher for hele befolkningen. Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

De globaliseringsramtes ligheder med bef. på bagg.karakteristika ... og hvor de afviger fra befolkningen som helhed

På andre socioøkonomiske, demografiske og geografiske forhold ligner de globaliseringsramte den danske befolkning som helhed. De globaliseringsramtes indkomstfordeling og geografiske fordeling afviger således ikke markant fra befolkningens som helhed, jf. Figur 21 og Figur 22 i Bilag. Imidlertid har de globaliseringsramte i lavere grad en lang uddannelse, de er i højere grad under 35 år og i højere grad mænd sammenlignet med den danske befolkning som helhed, jf. Figur 18, Figur 19 og Figur 20 i Bilag.

Vurdering af globaliseringen

Holdning til globalisering og arbejdsmarkedsreformer

De globaliseringsramtes opfattelse af fordelene og ulemperne ved international handel er en smule mindre positiv – men ikke signifikant forskellig fra befolkningens som helhed,¹⁷ jf. Figur 17 i Bilag.

Samme opfattelse af reformerne som for hele befolkningen

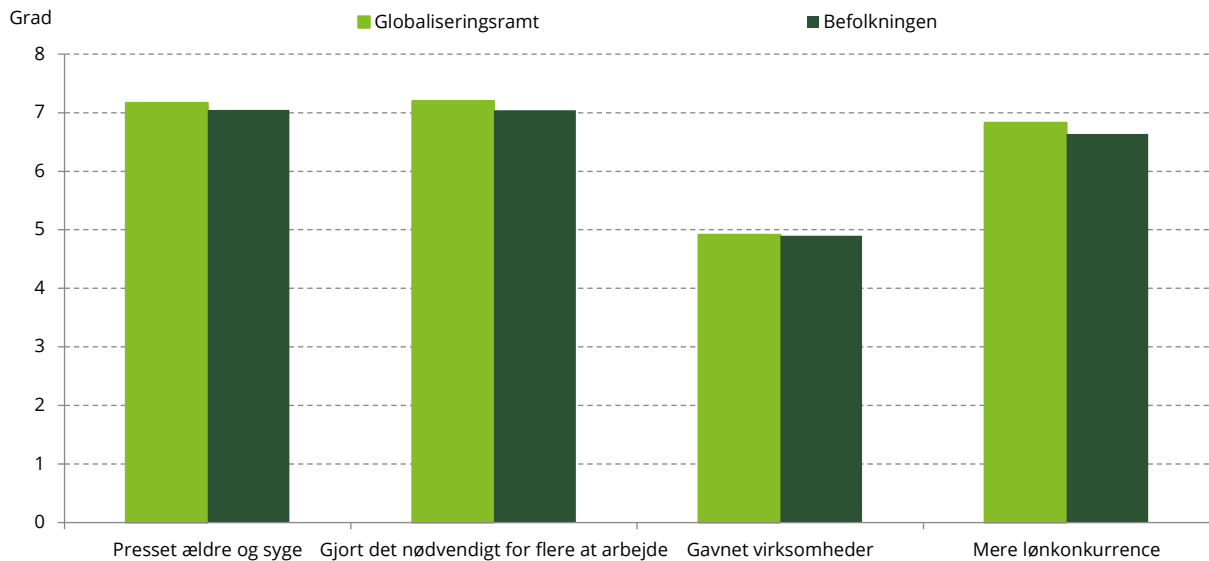
De globaliseringsramtes opfattelse af de seneste års arbejdsmarkedsreformer er imidlertid mere positiv end de anførtes – og deres holdninger afviger ikke signifikant fra befolkningens som helhed, jf. Figur 12.¹⁸

¹⁶ Branchefordelingen afviger således ikke signifikant fra hele befolkningens for de fem største brancher på et 5 pct. signifikansniveau.

¹⁷ Holdningerne mellem de to grupper er således ikke signifikant forskellige på et 5 pct. signifikansniveau.

¹⁸ Holdningerne mellem de to grupper er således ikke signifikant forskellige på et 5 pct. signifikansniveau.

Figur 12 De globaliseringsramtes holdning til reformerne på arbejdsmarkedet inden for de seneste årtier



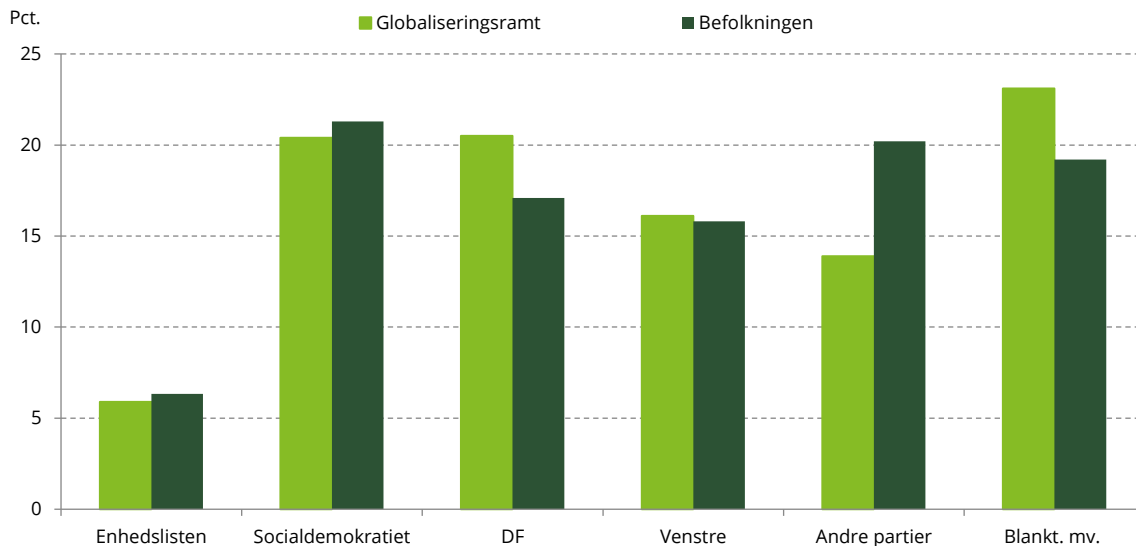
Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. Skalaen går fra 0 til 10, hvor 0 er "Meget lav grad" og 10 er "Meget høj grad".

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

Relativt flere globaliseringsramte stemmer blankt el.lign.

Der ikke er nogen signifikant forskel i partitilhørsforhold mellem de globaliseringsramte og resten af befolkningen, jf. Figur 13. Kun tilbøjeligheden til at stemme blankt eller lignende er signifikant højere for gruppen af personer, der er påvirket af globaliseringen, ift. populationen generelt.

Figur 13 Partitilhørsforhold for de globaliseringsramte



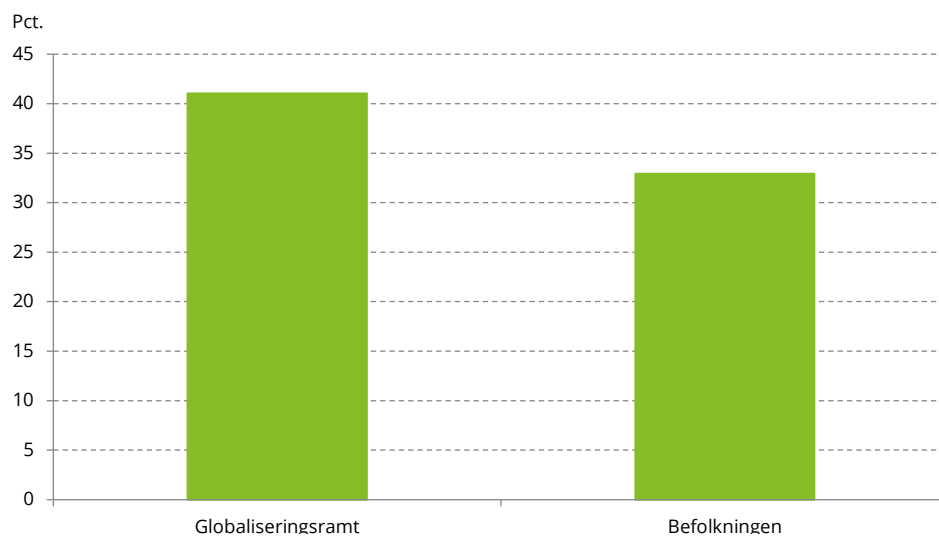
Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. "Andre partier" omfatter andre partier end de fire største. "Blankt mv." omfatter personer, der stemte blankt, ikke stemte eller ikke kan huske eller ikke vil svare.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

De globaliseringsramte er mere EU-skeptiske

41 pct. af de globaliseringsramte ville stemme for, at Danmark skulle forlade EU, jf. Figur 14 – hvilket betyder, at denne gruppe er mere EU-skeptisk end den danske befolkning som helhed, omend i mindre grad end de anfægtede.

Figur 14 Andel af danskerne, der ville stemme for et "Dexit"

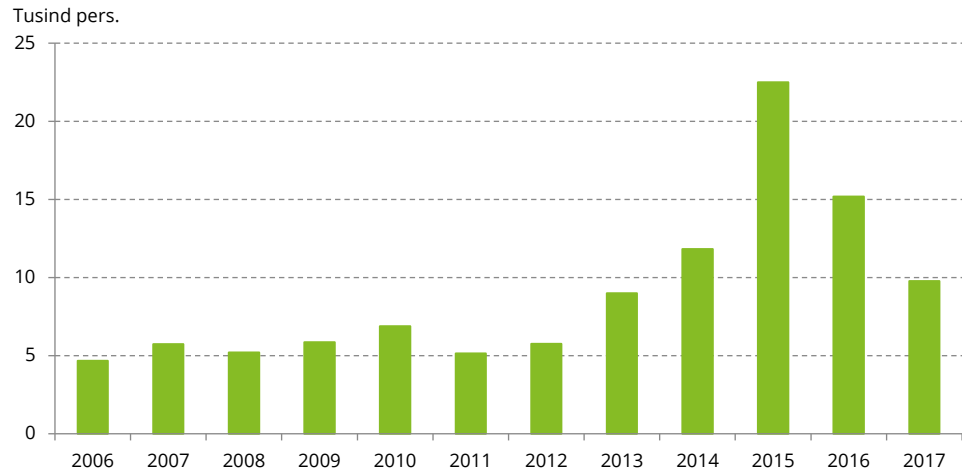


Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. "Ved ikke" er ekskluderet.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

3. Bilag

Figur 15 Opholdstilladelser til asylmodtagere og familiesammenførte

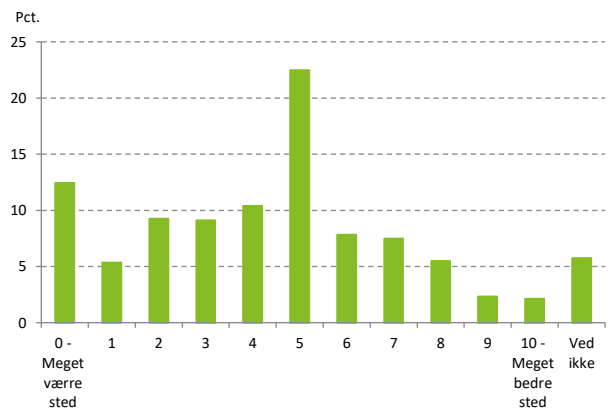
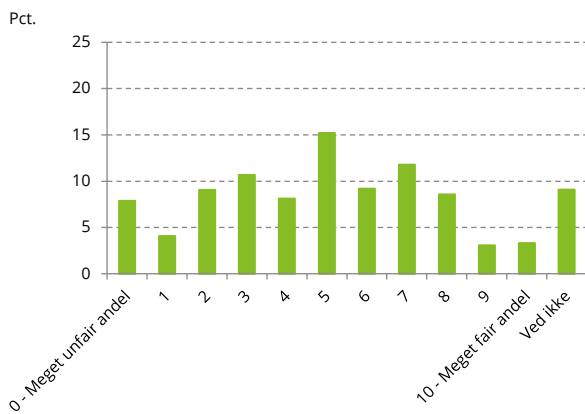


Anm.: Figuren indeholder opholdstilladelser til asyl og alle typer familiesammenføringer.
 Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank, tabel VAN66.

Figur 16 Andel af danskerne der er påvirket af globaliseringen eller anfægtet

a) Fair andel af økonomisk udvikling

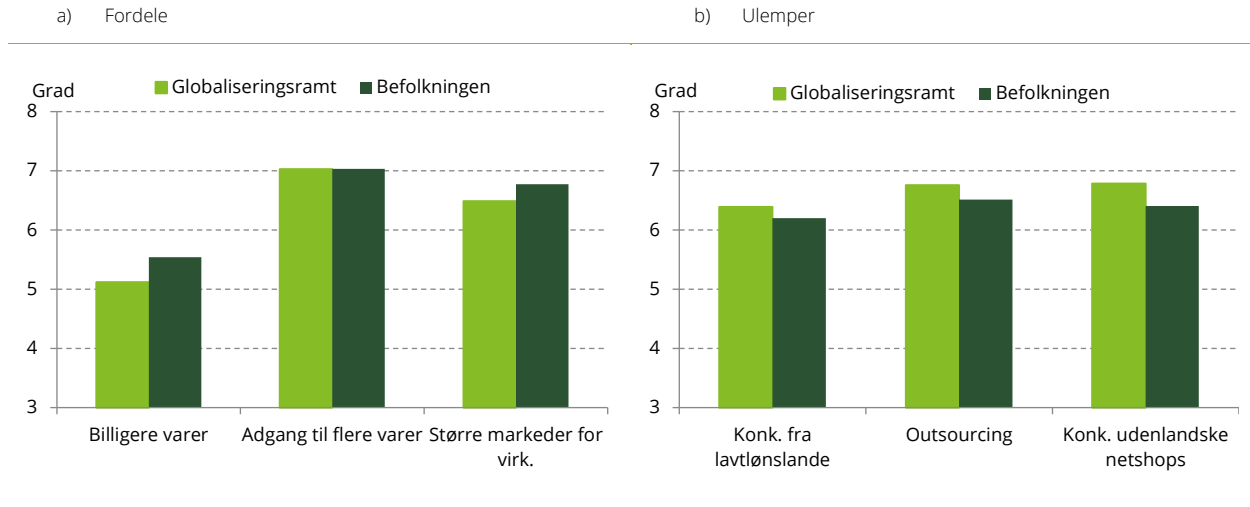
b) Asylmodtagere og familiesammenførte gør DK til et bedre sted at bo



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

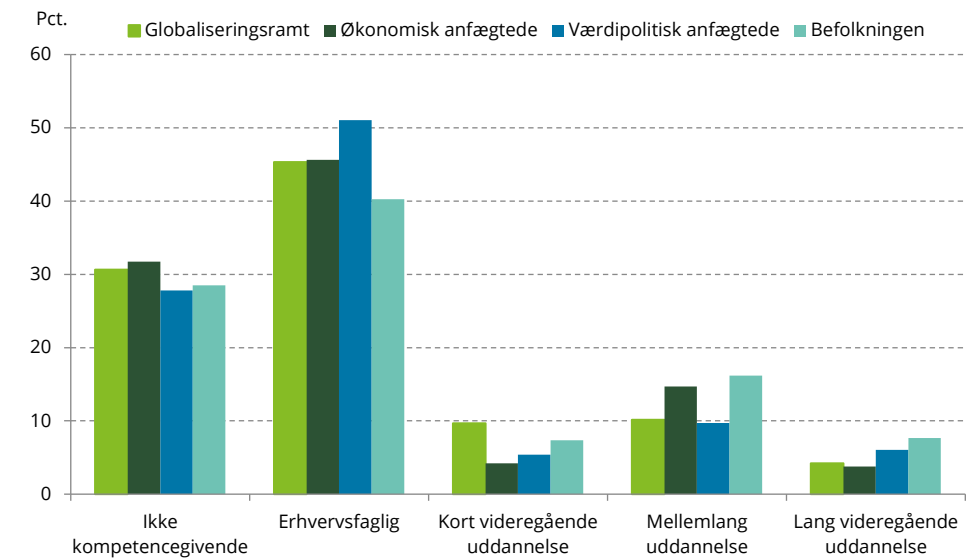
Figur 17 Opfattelsen af fordelene og ulemperne for de globaliseringsramte ved international handel



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

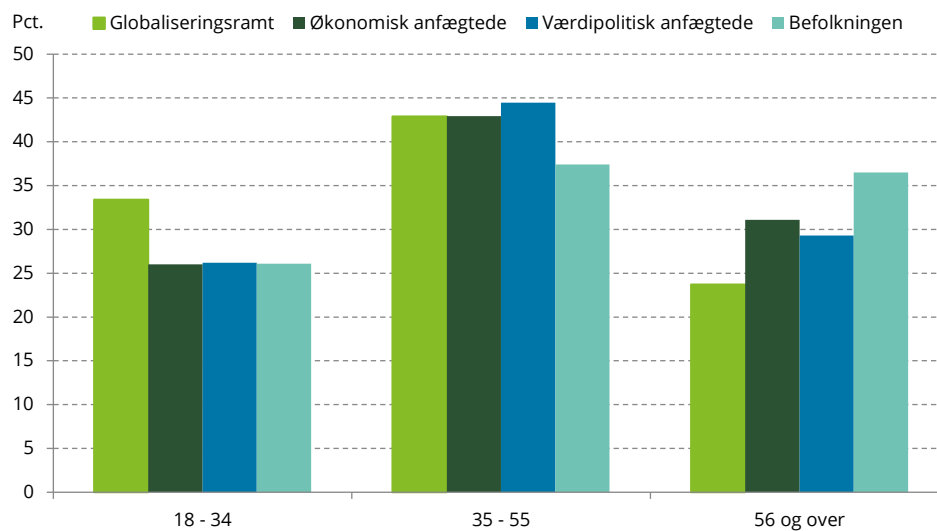
Figur 18 Uddannelsesniveau



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

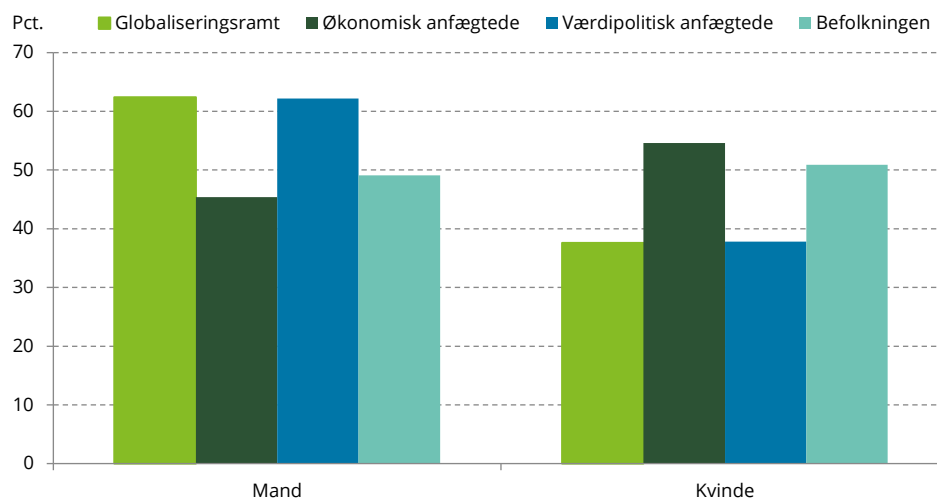
Figur 19 Alder



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

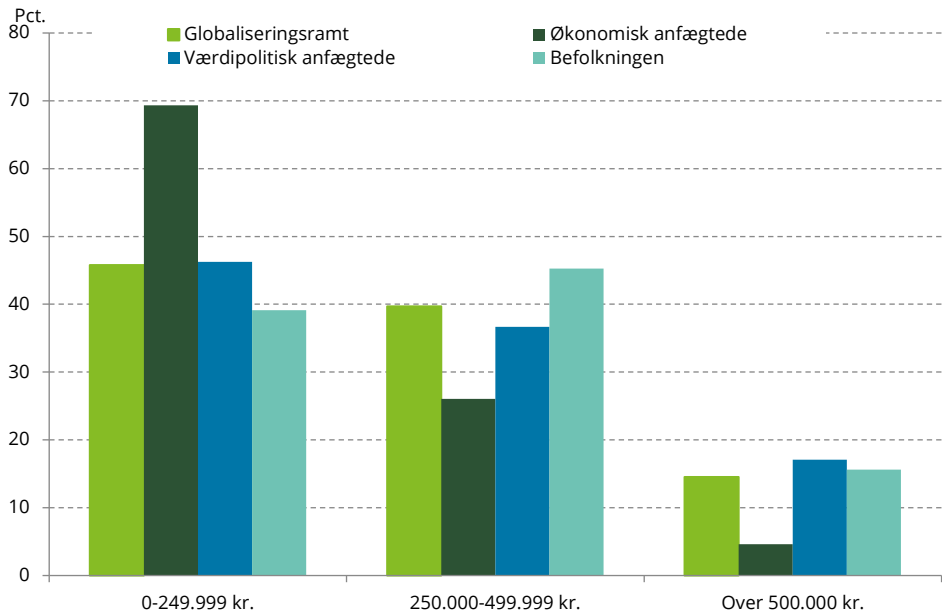
Figur 20 Kønsfordeling



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1.

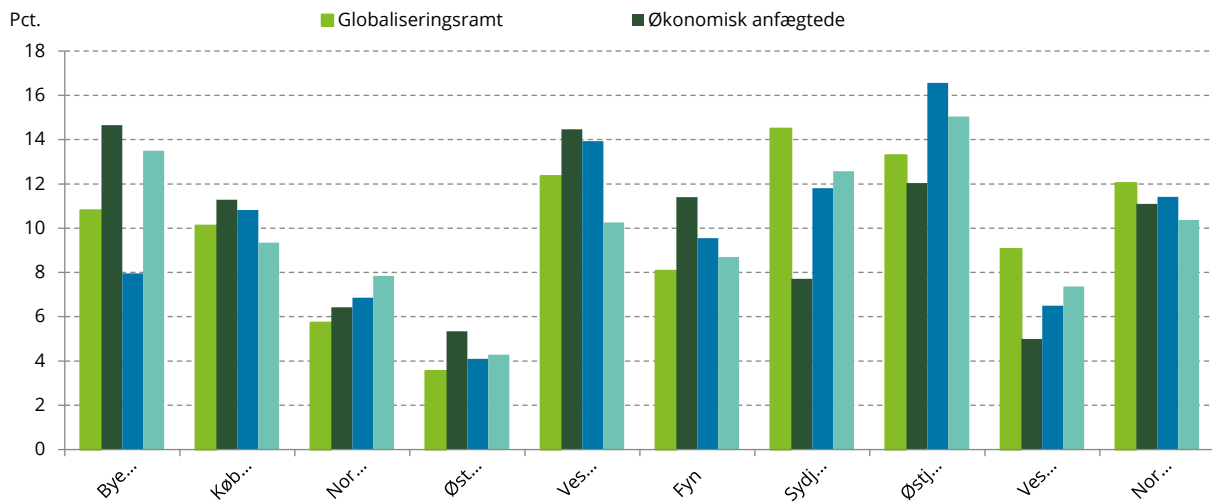
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

Figur 21 Indkomstfordeling



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. "Ved ikke"-svar er ekskluderet.
 Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

Figur 22 Geografisk fordeling



Anm.: Samme datagrundlag som i Figur 1. Bornholm er fjernet af diskretioneringssyns.
 Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Epinion for Kraka-Deloitte og egne beregninger.

4. Litteraturliste

Andersen, M., Henriks, P. og Hørlück, S. (2018). *Tilpasningsomkostninger ved automatisering i Danmark*.

Bom, M. (2016). "Finanslov: Ja, presset er kommet for at blive." *Sygeplejersken*, 11, s. 55-57.

Danmarks Statistik (2016). *Udgifter til sundhed stiger*. <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=21159>.

Danske Regioner (2015). *Pres på sundhedsvæsenet*. <http://www.regioner.dk/media/2209/2015-pres-paa-sundhedsvaesenet.pdf>.

Leeper, T. og Mullinix, K. (2018). *Motivated Reasoning*. <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0237.xml>.

Ryborg, O. (2018). *Danskernes opbakning til EU-medlemskab er vokset markant siden brexit*. <https://www.dr.dk/nyheder/udland/danskernes-opbakning-til-eu-medlemskab-er-vokset-markant-siden-brexit>.

Sørensen, P. (2010). "Sundhedssektoren og samfundsøkonomien." *Månedsskrift for almen praksis*, 3.

Vasiljeva, K. og Kornbek R. (2018). *Tilpasningsomkostninger ved lavtuddannet indvandring i Danmark*.